

THE UNIVERSITY OF CHICAGO PRESS
50 EAST LEXINGTON AVENUE
NEW YORK, N. Y. 10017-2453
1-800-638-2999
WWW.CHICAGO.PRESS.EDU

CHICAGO, ILLINOIS
1999
PUBLISHED BY THE UNIVERSITY OF CHICAGO PRESS
50 EAST LEXINGTON AVENUE
NEW YORK, N. Y. 10017-2453
1-800-638-2999
WWW.CHICAGO.PRESS.EDU

CHICAGO, ILLINOIS
1999
PUBLISHED BY THE UNIVERSITY OF CHICAGO PRESS
50 EAST LEXINGTON AVENUE
NEW YORK, N. Y. 10017-2453
1-800-638-2999
WWW.CHICAGO.PRESS.EDU

CHICAGO, ILLINOIS
1999
PUBLISHED BY THE UNIVERSITY OF CHICAGO PRESS
50 EAST LEXINGTON AVENUE
NEW YORK, N. Y. 10017-2453
1-800-638-2999
WWW.CHICAGO.PRESS.EDU

CHICAGO, ILLINOIS
1999
PUBLISHED BY THE UNIVERSITY OF CHICAGO PRESS
50 EAST LEXINGTON AVENUE
NEW YORK, N. Y. 10017-2453
1-800-638-2999
WWW.CHICAGO.PRESS.EDU

**Штампано о двестотој годишњици
рођења Бранка Радичевића**

Ненад Грујичић

СОНЕТИ О
ЗЕМАЉСКОЈ
ЉУБАВИ

БРАНКОВО КОЛО

Сремски Карловци – Нови Сад

2024

На 26. *Бранковом колу* (1997), *Тема манифестације*, из дана у дан, текла је под насловом: „Земаљска љубав – анђео или демон“. На списку учесника: Владета Јеротић, Павле Угринов, Оља Ивањицки, Александар Тишма, Радослав Петковић, Вида Огњеновић, Светислав Басара, Биљана Вилимон, Јовица Аћин, Бранислав Лечић, Милица Мићић Димовска, Бојан Јовановић, Марина Арсенијевић и Александар Јерков.

Јеротић ме питао ко је предложио тему, одговорих – ја, а он рече – то је права тема. Слушајући излагања, могло се уочити да има доста теоретског, али и живота у ономе што саопштавају међу собом веома различити учесници.

Најупечатљивија, а тиме и најоригиналнија теза за мене била је она коју је изложио Павле Угринов. Изнео је несвакидашње виђење да је земаљска љубав, уствари, некаква сила у два примерка, то јест непојамно биће које истовременео, својим двома половинама, понаособ, насели и жену и мушкарца. Па када се смести у ложницу душе, или чега већ, то неземаљско биће из два дела, неко време мирује и куња.

А потом се (никад се не зна кад ће), једна половина пробуди и живе, отвори око, зрикаво гледа и подстиче ону другу (као неког свог близанца) у којој се такође буди ковитлац, па се и она исклобучи и зачикава, изазива немире и чегрсти. Тако настаје велика промена расположења, као – без разлога, почињу проблеми и сукоби, свађе и гунгуле, лете предмети и најтеже увреде.

Међутим, на неки невидљиви знак однекуд, обе половине се умире, као да ништа није било. Тихују и шашоље, смешкају се

и милују, навале таласи разумевања, бриде тела опседнутих и – срећи нема краја . Страсно се дају једно другоме, у голој ватри говоре као деца ћапћући, од миља тепајући, непрестано понављајући изјаве што личе на олињале фразе уствари: само тебе обожавам, љубави моја, не могу живети без тебе, срећо моја највећа, мило злато моје, волим те највише на свету, ти си ми све што имам, љубави...

Док то траје, ко би рекао да може престати? И тако до новог сукоба оних двеју половина невидљиве немани што се населила у дубинама мушког и женског бића (принципа).

Та смена анђела и демона може да траје годинама, а потпуно смиривање, то јест ослобађање од тзв. земаљске љубави наступа тек када се та ала из два дела, негде у њима, или ко зна где већ, угаси, замре и – умре. Једноставно, нестане. Ова песничка књига је могући наставак или, пак, почетак тог недовољно објашњеног вида живота или смрти.

Н. Г.

УВОДНА ПЕСМА

БЕЗИМЕНА

Ње више нема, то је био звук,
нити се икад родила за мене,
ја само видех надвремени лук
како избија из обриса жене.

Ње више нема, то је био звук,
као лаки прх из нестварне пене,
ка хоризонту стуштио се мук
бачен у светлост, на пут душе њене.

Ње више нема, то је био звук,
тек честице траг из очиње мрене,
рука ми прође кроз њен вити струк,

додирнух сенку опеване жене.
Ње више нема, то је био звук,
само ме каткад у сну трзај прене.

МОРСКИ ТАЛАСИ

СИРЕНА

А мокра ти коса на лицу, сред уста
нељубљених икад, перчин иза ува
као смола густа. Ти с таласом уста
– невина сирена коју море чува.

Нељубљена уста крију звуке лире
када проговориш о смислу живота,
мокра глава, сунце, чији ум извире
из песничког зденца, а кажу – сирота.

И све што припустиш талентом у језик
матерњи су звуци и полен свемира,
онај ко те гледа, нежношћу се јежи

и машта о звезди љубавног додира.
Нека мокра коса краси твоје лице,
љубићу те ноћас, тућу, криомице.

БЕЗИМЕНА С КЊИГОМ

Наслоњена десном, тик уз зидић стојиш,
левом руком књигу држиш испод груди,
на лила-хаљини белу дугмад бројим:
седам – симбол је то остварених људи.

Црни талас косе рамена ти дира,
иза десног ува склоњена је мало,
о, када се чешљаш, тад чешаљ засвира –
с даровима твојим свашта би се дало.

А индијске очи, природне обрве,
попут Божјег прамца из свемира такну
ово мало моје смртности из прве

па свој поглед вратим на недра ти пуна
изнад којих осмех Мона Лизе зракну,
окружи ми главу и постаде круна.

БЕДЕМ

И невина јеси у бедем-камену,
чедна као луна док крстари морем,
сто један пољубац на твоје рамену,
гле, стотину други – метеор оборен.

Док пишем, ја певам, а уствари орем
по жудњама налик вечноме пламену,
ма колико био ја за тебе створен,
предаћеш се опет неком незнамену.

Ох, каква лепота из зидина бије,
но из ње се туга просипа окол,
никад права љубав овила те није,

нити те је ико од искона вол'о.
Збогом, песмо црна, у камној орбити,
никад ја твој, љубо, никад нећу бити.

ЕХО

Ти запажаш ехо песничке суштине,
но сама си песма из утробе сунца,
фигура ти цела оса заумнине,
нога преко ноге – два бела младунца.

И трећи пут гледам магију са слике –
како лебдиш изнад плавога пламена,
уздана у пут нестварне паслике
што нам из тишине везе нит времена.

Богиње се крију у сенкама душа,
које нису корен људске историје,
али ти си тело чисте поезије.

Нека твоја пета заигра из гушта,
као чигра љубве ил' шпански фламенко
– да одјекне ерос мноме, надалеко.

СТЕЊЕ И КАМЕЊЕ

На камену – срце, уреза га неко,
ти застаде с тётком на направиш селфи;
давно туђа рука, далеко, дубоко,
оставила траг је залуталој теби.

Ех, камени трази нечије љубави!
На спруду ме често затицала зора,
и много сам пута понео са мора
чуднога обличја камен бели, плави...

Напуштеног тела, тугујеш и чекаш
да ти овај камен преокрене дане,
па да ти се јави неко издалека

и да дође срећан да ти вида ране.
По стењу корачаш, а море се мути,
поломљена штикла нешто ново слуги.

ИСПОВЕСТ БЕЗИМЕНЕ

Преварена жена у далеком граду,
није важном којем, наишла на прстен
непознате друге што је дала врагу
да потура свугде своје дуге прсте:

Пожелех да прстен припадне и мени,
и да њене грехе ја очистим сама,
можда ће ми тако, напуштеној жени,
заувек нестати негативна карма.

Ал' онда закључих да то добро није
и да морам даље продужити сама,
јер прстен је отвор, пролаз кроз који је

лепила се увек смртне руке скрама.
Моји путежи крећу из љутога стења
где таласи чисте злато од камења.

ТУЋА

На рубу обале, са везаном косом,
седиш изнад плавог – тражим твоје очи,
по новом костиму мој се поглед простро,
а фигура спремна, к'о да ће да скочи.

Само твоје очи – анђеоско лице,
доносе суштаство и векове старе
у младоме телу које грабимице
жели да се сручи у руке што маре.

Ал' то није твоја на језеру пунћа,
нити твоје руке, дуге, ослоњене,
то је нека жена непозната, тућа,

чије ноге бриде грехом огољене.
Устајеш и машеш: И твоја сам, види,
плешимо по води, можда ти се свиди!

ТАЛАС

На обали мора, на камену, песку,
загледана седиш, са даљином – сестра,
један талас к теби оживљен у блеску
пустимице стиже, а ни дашка ветра.

То плима песама које ти написах
надиру по песку, до твојих стопала,
да потопе оно што ми ниси дала,
колена и бедра, гроње белих сиса.

О, скини хаљетак, црну сенку што ти
заовија тело и цећену душу,
залети се к валу, па и да је стоти,

запливај, хватај га, сад ветрови пушу,
ево и ја слећем у утробу мора
с тобом да се родим, тако бити мора.

НА КАМЕНИМ ВРАТИМА

Ох, колико женског у чарној белини,
с подигнутом сукњом – да колено клеча,
у сандали-штики и белој бутини,
у усеку зида од плавог каменца.

Ти седиш на стени, а прса те красе,
женски замах косе са светлога лица,
руке ти у крилу, наочаре, зна се,
да сакрију очи од мушких зеница.

Сада си и дева, и двострука Сапфо,
она која снове разара к'о дињу,
због тебе бих, музо, к'о магаре њак'о,

оставио живот, беж'о у пустињу.
Гледам те и жудим, дај да такнем чело,
онај који пати, певаће, зацело.

ОБОСТРАНО

СТАРИШ ЛИ?

Стариш ли, драга, или ми се чини:
сета ти слази низ чело, на очи,
стариш ли, мила? Гле, на месечини
звезда у сузи крупне зене мочи?

Стариш ли, драга, или ми се чини
да с белог лица старост с тебе точи,
а мрежа бора налик паучини
звездане сузе на образу кочи?

Стариш ли, мила, или ми се чини
да твоје усне к'о папар се суше,
а гласнице се у муцању туше?

Стариш ли, драга, или ми се чини
да руке твоје попут лисја трепте
кроз овај сонет, неувели цвете?

ЦВАТ

Ако си мирна, то ме чини срећним,
и ако душа више нема рана,
моја је песма тобом изабрана
и овај запис тиме бива већи.

Нека и псалам дода своју боју
у твоје женске дарове на свету,
ти си лепота у земноме кроју,
ластивица у кривоме лету.

И ти си опет огледало старо
песмама што се као цвеће роје,
толико тога ту се поредало

са лицима што у бескрају стоје.
Ако је тако, нека, није шала,
поезија то обома је дала.

ОБОСТРАНО

О, колико душе у твом одговору,
свака реч ме води ка новом открићу,
надахњујеш као траг сунца у мору,
са којим пут неба за тобом отићу.

И колико риме у тајни лепоте,
музика се сама кроз преписку рађа,
доносиш ми мирис давнашње грехоте
која на даљину постаје још слаба.

Свака твоја речца молитва је мала
из које ми цвета најкрупнија нада –
да за љубав мало казати је – хвала!

Теби безименој ја ничице падам
пред белим бедемом и духа и тела,
рекла си ми оно што си давно хтела.

НЕВРЕМЕ

Ево чекам твоје писмо да ми стигне,
онако старински, к'о депеша царска,
само штамбиљ може с датумом да дигне
чежњу из самоће – као птица барска.

Ево моје очи сад личе на твоје,
као да сам цело посудио лице,
ево твој сам двојник, бела снохватице,
наизуст ме риме твојим гласом доје.

Чекам твоје писмо, с киме ли си сада,
а знам да ти исто не идем из главе,
и да наше мисли везане су, мада,

неко има начин, из обичне јаве,
да ми те преотме – и тако крв крене
да лудачки тутњи кроз ново невреме.

СУКЊА

Ова млада сукња стоји ти к'о цвеће,
и лахор се буди око твог колена,
макнеш ли се напред, вихор се замеће,
а сваким кораком – нова кантилена.

Окретом у месту развијаш лепезу
сазвежђа ти нових са белог бедра,
наставиш ли даље, подижу се једра:
голе ноге лете и уздахе везу.

Мушка брња кликти на ножице златне
што под сукњом крију успавано штене,
а оркански вртлог по носу ме млатне

док затечен рајем у покрете бленем.
О, врлетне сукње ђаволскога склада,
због вас мушка глава вековима страда.

СЕДАМ ПОЛОВИНА ЈЕДНОГА СОНЕТА

САЊАРИЈА

Све док твоје кретње као поветарац
играју се лишћем јесењих жилишта,
ја ћу знати, драга, да сам полетарац
у трку за лоптом из туђег дворишта.

Све док твоје очи дају снагу сунца
и док смешак шаље знаке апсолута,
ја ћу знати да си вила са врхунца
стражиловског сишла углом азимута.

Све док твоје жеље трагају за речју
што и мени бива за стих најважнија,
надахнуте риме у запис ми слећу,

осећања звучна буду најснажнија.
Све док теку дани, а тебе још нема,
чекаћу те будан, невреме се спрема.

КАО РУКОМ ОДНЕСЕНО

Ја сам твоје ране узео к'о своје
да би теби лакше било бар на трен,
оно што је твоје сад постаје моје,
нећу дозволити да постанеш плен

болова што муче твоју лепу главу,
ни температура да постане тег
што превлачи тело у несносну јаву,
ја сам ту да терам проблеме у бег.

Ево сад сам с тобом, мада у даљини,
ветрови и пљусак ваљају житиште,
ти гледаш кроз прозор у кућној хаљини,

невреме ме шаље – то нас љубав иште.
Трећи дан је стиг'о, четврти ће утом,
већ те осмех краси, пада ведри сутон.

СЕДАМ ПОЛОВИНА ЈЕДНОГА СОНЕТА

И само твоја радост, и туга твоја, знај,
мени су увек погон, и строфа нових рај.

Само твоји окрети на штиклицама, ех,
натераће менека с тобом у нови грех.

И само твоје дуње – с' прса у руке, ах,
сатераће ме ситног у још један крах.

Преузми ме и крени обалом сада, ух,
усне твоје, Укрино, за ме су живи крух.

Долазе с тобом књиге, у њима златан стих,
на овоме свету, знаш, нико им раван – их!

Насмеј се женски, тако, да грохот груне, ох,
мој смех ће са твојим дати најлепши срок.

Гиздај се, мила, гиздај, у строфи овој, ај,
о, пјесмо над пјесмама, с тобом у рај, у рај!

СЕДА ДЛАКА

Успомени пре четврт века

Прва ти је никла, и друге ће стићи,
то је зато, мила, што те живот пржи,
ево са сонетом и моја ће нићи,
јер нас сила песме у пламену држи.

О, на страну живот обичнога света,
и његова тама што те младу слама,
са седом је стигла двадесет и пета,
тек је четврт века, тек долази драма.

Не брини, не тугуј, кушње су у свему,
нема дана што се не ломе у ноћи,
сваки човек вуче боловану тему,

ал' теби ће, драга, нова срећа доћи.
све у слави Божјој, нека тело прости,
душа је у теби већ део вечности.

ЉУБАВ, ПО НЕКОЈИ ПУТ

Шта ли је то љубав, има ли је свугде,
ил' се шуња као загубљено лане,
и да ли ћеш срећу наћи негде другде
кад помислиш да си потрошила дане.

Ено нешто сија, светлица се јавља,
а времена луда, најгора на свету,
хоће ли та љубав што се сад помаља
опет да ти буде на сопствену штету.

Не паметуј много, брњицу заклопи,
мудровање води у свакакве мисли,
незасита реч се у прелести топи.

Ено одасвуд су проблеми већ стигли,
остало је само да верујеш мени –
победиће жртва – Прометеј на стени.

ДВЕ ФОТОГРАФИЈЕ С ПЛАНИНЕ

На једној си жена, путена и мила,
а на другој Божје дете са осмехом,
као да сте обе део мог профила,
оног што те гледа са извесним грехом.

На првој ти руке загрљај чекају,
руке пуне ватре и женскога стида,
а на другој с крстом у земноме рају
твоја нова стварност с прошлошћу раскида.

Ох, колико пута то већ стижу к мени
знаци апсолута у твојој појави,
све више се срце у лупању пени.

К'о да прва слика љубав ми дојави,
али с њом и друга – о, обе су радост
за песничку душу што не зна за старост.

БЛИЗАНЦИ

Са извора реке долазиш к'о вила,
лето у напону, и олује бришу,
тамо још је мирно, овде муње сишу
природу к'о песму непојамна сила.

Опет твоје руке, голе за љубљење,
бројанице красе, молитва те чува,
здесна – коса дуга, слева – иза ува,
поред тебе вода и мокро камење.

Да, лице је женско жар обичне твари,
ал' ауру има, да – ореол то је,
обожена светлост већ се мноме пари.

То што си родила ноћас деце двоје,
те близанце у сну око касног сата,
не брини, не питај, ја сам њихов тата.

НА АНДРИЋЕВОЈ ЋУПРИЈИ

На зидини моста, испружених ногу,
седиш у хаљетку летњег мана,
са руком на челу – к’о да стремиш Богу,
а друга ти дланом славни камен дира.

Тако се присећаш, причаш својој мајци
о зеленој Дрини што премного памти:
кад је српско дете у османској хајци
вођено у Турску да се поислами.

Фигура ти цела – к’о лук моста, вити,
обале спојила надвременом нити.
ај, лепо је, мила, ту са тобом бити.

Сија чиста љубав из Андрића мудрог,
и румене усне благи осмех кити,
постала си јака, и остаћеш дуго.

НА ОГЊЕНУ МАРИЈУ

Огњена Марија – јављаш се из Босне:
„Дођох с литургије... а твоји сонети...
сто пута ти хвала, они љубав носе
Господњег маха, па молитва лети.“

Некад се таленат одвеже од себе,
па матерњи језик окрилати нагло,
тада свака реч ми зависи од тебе
када непрестанце надахњујеш, снаго.

О, света иконо Марије Огњене,
и ка теби ево усрдне молитве –
да погледаш и нас ситне, недостојне,

да нас склониш с коца и животне бритве,
да сачуваш мене и некол'ко жена
што се као музе Богу за ме моле.

БОЖЕ ЈЕДИНИ, ВЕЛИКИ ЛИ СИ

И мислећи на те (тек толико могу),
стиже ми порука да си у Миљацку
слетела са мајком, аој – хвала Богу
нисте настрадале насупрот фијаску.

Тако је на свету, укажу се знаци
да све иде добро, ал' ђаво не спава,
неко из мрачаје тајне чини баци:
кочница заказа, завитла се карма.

Слава Теби, Боже, и Богородици,
Ти помажеш да се кроз најтеже стазе
пењући ка Теби нађем на литици

где јагњад и птице у видик улазе.
Хвала, Боже драги, срце ми се слади,
све у Твоју славу ја желим да радим.

МИМИКРИЈА

Из очију твојих лије вера моћна,
душа чиста шаље тајну вечитости,
а коса ти као симфонија ноћна
крије лево раме у жудној ситости.

А сламнати шешир у по бела дана
радосно ме гледа и каже да јеси
небеска девојка са земнога плана
и да с тобом песма мора да се деси.

Ох – магични осмех, с рупицом крај уста,
милопевно плива у мојим очима,
испод медне браде недра твоја пуста,

нељубљена можда – уздах се отима.
Сетне, миле очи, са шеширом – дама,
мимикрија која и Шекспира слама.

ПОРТРЕТ

Ах, те свете очи, зрикави славуји,
и осмех са уста што на воће личе,
док те гледам све то мноме сада струји,
а нежна ти рука к'о лахор се миче.

Има ли ту бола, о, скривена тамо,
да ли ико види да те бриге гуше,
такво си откриће што се даје само
оном ко препозна дукат твоје душе.

О, житиште равно, због ње си постало,
сва годишња доба тобом се ваљају,
портрети ме твоји убише замало

са чивијом пакла што рђа у рају.
О, панонска музо, са старим песмама,
ево ја ти певам да останеш сама.

ЗРИКАВЕ ОЧИ

О, како сам мог'о дисати без тебе
знајући да негде такве очи сјаје
а цело ти лице опседнутост даје
и песма се рађа – као мачка гребе.

О, гиздаве очи, и то лево твоје,
кад ме погледају па зрикаво утом
ошамуте ово мало свести моје –
тако љубав крене славним апсолутом.

Погледај ме опет, левим – да заћутим,
то ме греје лава из зенице младе,
немој прекинути, чак ни намигнути.

Шта то твоје очи сада мени раде?
Али, гледај, гледај, не, не мој престати,
што ме дуже гледаш, пре ћу ти нестати.

У ЗЕЛЕНОЈ ХАЉИНИ

А кад склониш косу са светскога лица,
сунце гране стопут и осмех се кује,
не знам шта је лепше: зена снохватица
или њен ореол што к мени путује.

Те су очи звежђа твоје душе слатке
што издржи патње са овога света,
на лицу трагови несанице јаке
коју крије шминка голема и клета.

О, насмеј се, насмеј, нек певају зуби
белином и складом, нека оба ока
окаде ме надом, нека срце труби

да ћеш још волети – ево и сведока
који пише сонет у зеленој боји,
јер таква хаљина најбоље ти стоји.

ДНЕВНИ САН

И овога јутра нови приказ, слика:
ти на видиковцу, градић у даљини,
а седиш на дасци, на некој пањини –
башкариш се сама, опевана дика.

И тако то бива, увек кад су трени
надземнога зова, када ме покренеш
да певам о теби – уствари ме пренеш
да са поезијом напустим свет дневни.

Како год да седиш, ма где да је рука
или коса, дуга, напред или иза,
за мене си увек она Мона Лиза

која оста муза лирскога јаука.
Ох, колики занос то мора да буде
да бих опет рађ'о из главе ми луде!

СА ЈЕДНЕ СТАЗЕ

Извиреш ми као сунце, као вила славујанка,
измеђ' смреке и јелике, са путељка романијског,
твоје руке, руке, руке, као с неба два-три зрака,
глава ти се с брадом дигла изнад врата белог, змијског.

На тој стази показујеш вити покрет са осмехом,
коса ти је опет пала преко прса недирнутих,
да, песма се права ствара ако је са првим грехом,
ту су риме к'о казаљке: сваки секунд бескрај слути.

Певам јер на стази бридиш мирисима зреле жене
у природи, заленилу, где се ваздух дише чисто,
а риме се убрзају хватајући дах из мене.

Још тај корак, један, прави, чујеш ли ме, мислиш исто,
један корак романијски што ка мени срећан хрли,
гле – то душа у прелету с другом душом већ се грли.

ЦАРЕВЕ ВОДЕ

И ту те је дочекала згода,
под пећином Старине Новака
– један извор, по предању рџда,
из времена душманских Турака.

Том водицом ко умије лице,
пет година постануће млађи,
и ти си се овде насумице
запљуснула – да дан буде слађи.

И, то поста за менека песма,
са твог лица, капљом, у прскању,
о, царски нас наградила чесма

у чувеном романијском крају
где су виле предући повесма
певале и Старини Новаку.

НА ПРВИ ПОГЛЕД

Ево и ноћ прође, где нестаде, чила,
шта те је спречило, ко се у нас меша,
да ли си ме, туђа, већ заборавила...
понекад се човек због жене и веша.

О, причај ми, петљај, шта се ноћас збило,
где си своје сате, и с ким, оставила,
зар бар на тренутак ниси могла чило
послати поруку са фејзбук-профила.

Само се ти прси од свога обиља,
и ландарај даље по овоме свету,
али и ти имаш Ахилову пету,

не брини, и њу ће ђаво да нациља.
Карловачки Сремац, ево, сузом брише
све трагове твоје – не тражи ме више.

УСПОМЕНА ИЗ ДАВНИНА

Видиш да се мноме грозд годинâ пени
к'о лабуђе јато спруда карловачког
што ми те заклања у дубокој сени
прича из давнина, из пера старачког.

Давно ме је река донела у крило
твоје што је за нас разапела тама,
чекала си дуго, па се и то збило:
уловљен у мрежи где тоне обала.

И данас говориш: То је био случај
што се вишим смислом на Дунаву дао.
Можда је и тако – сећање закључај.

Нек' се гасе ватре и земље и неба,
нек' не падне луна у скуте нам право
– још нам и то само на све ово треба.

ТРЕНУЦИ

Имао сам и ја веселих часова,
кад на пример тебе упознах у бусу,
све је казивало да си срећа нова –
судбина без речи напитака нам усу.

Овако је било: седиште један'ест,
тик уз прозор седиш као примадона,
ухвати ме нешто као лепа обест
да седнем крај тебе попут шампиона.

Осмехну се зрачак у оку-вулкану,
зготовљена лава ускомеша време,
ништа потом не би по земаљском плану:

окрену се простор и паде на теме,
звездарници тела грунуше светлећи,
не престах да причам крај тебе седећи.

НА НЕДРИМА

Де их намести, аој, премила,
та јагањца два, препуна прса,
нека склизне с њих, к'о лептир, свила
да се дотакнем женскога мрса.

Нека се роде све те секунде
у рујном дрхату са усана ми
док напучена недра ми нуде
са твога тела нови цунами.

Пусти да бора мојега чела
заусти преко зрелих малина,
даруј и додај све што би смела

из дубина тих грудних планина –
да смртан вајам стену ти тела
нежним тргањем белих тканина.

СВЕТЛОСТ И ТАМА

Отвара се сунце, планина пропада,
звезда се подиже, обасјава поља,
дан је препун светла, ноћ више не влада,
радост пуни биће, челичи се воља.

Хајде причај, мила, бисаге отвори,
покажи шта имаш на дну свог пртљага,
ово је тренутак да се савез створи
између нас бивших, чујеш ли ме, драга.

Ако су потресне биле ти све везе,
шта је била наша, да ли те још тресе?
Сваком си мушкарцу редом веровала,

шта остаде твоје, кад си у том стала?
Ено сунце сија, радује се душа,
не ваља кад тмуша и на светлу куша.

ЉУДСКА ЉУСКА

Не можеш од лоших да добијеш ишта,
људи нису увек примери доброте,
удаљени многи од Оца и Христа,
лутају и реже као дивље хорде.

Ево ја сам први грешан, непотребан,
прођох многе земне страсти и лудости,
истина, ја нисам другом уз'о хлеба,
нити сам пуцао у човечје кости.

О женама имам високо мишљење,
осим што познајем њихове падове,
жена кад се смеје, плаче или стење

промениће све то за златне градове.
Мушко или женско, то су бића људска,
у свету немоћни к'о на мору љуска.

ТИЦА

Човек снује, а Бог одлучује.

Ту где полети тица,
и лети, лети, лети,
нестаје дања тмица,
а поноћ прети, прети.

Настајеш и ти, тако,
даљином плавих снова,
а онда све, полако,
започиње изнова.

То беше љубав једна,
остао голи камен,
ал' чу се песма ледна,

с небеса паде знамен.
А за њим, са литица,
паде и она тица.

УСПОМЕНИ БЕЗ ИМЕНА

СЕНКЕ

И овога јутра знам да желиш бити
жива сенка што ми уз тело се свија,
наше душе живе одвојених нити,
удаљене хуком црних кукувија.

А кад нисмо скупа, онда то убија,
и питам се зашто тако мора бити,
к'о вучица бона кад ноћу завија,
тако наша прича даљином се кити.

О, толико смртних, знојавих телеса,
држе се за руке, кикоћу на штреки,
и циличе кусур на тезги од меса.

О, љубави бивша, остасмо далеки.
И док успомене к'о змије се коте,
ти – земља, ја небо, о страшни животе!

МЕТАМОРФОЗА

Има нешто мачје и на овој слици,
неки вампир-зазив из очију горких,
нешто чега нема у свакој прилици,
нешто што те води ка женскоме Лорки.

Ту се види патња која проговара
песничким језиком на људска питања,
ти постајеш медиј старих претовара
лажи и превара у сиња свитања.

Пропатила јеси, али тек те чека
заплет из сновиља нове даворије,
непознати кобац стиже из далека

да изручи терет старе ђаволије.
Срећом, чисто срце са новог олтара
донеће ти светлост мог песничког дара.

ЦРНА РУПА

У раној младости љубав даје семе,
у старости – доцкан, плод иште свежину;
свему има закон, свако – карму, племе,
своју историју, судбинску тежину.

Она никад среће у љубави неће
имати јер нема у срцу славуја
од чијега бруја селена лелуја,
а Земља врх Сунца к'о ластва се креће.

Она није знала, а нити је могла,
са сновима музе да здраво полуди,
надевена њој су два проклета рога,

самој себи стигла прва да науди.
Нико више ништа донети јој неће,
око ње се рупа без сазвежђа креће.

СЕЋАЊЕ

А ми смо се вукли к'о два стара кера,
без љубави, среће, цукела и куја,
у очима тмулим гасила се струја
псећега предграђа крај трулих бандера.

Ми смо празне вреће, без молитве вера,
на сметлишту кесе, брабоњ од пасуља
из гладног трбува јадног пролетера
чији крзав барјак више се не љуља.

Цукела и куја на ђубришту њуше
да пронађу коску пропале љубави,
ломи се дрвеће, црепови се руше,

улицама ходе худи и губави.
Авај, збогом хуле, утваре и чуме,
ја истину рекох, други нека глуме.

ЦРНИ СОНЕТ

Скршена љубав, чемер и мучиња,
ни заметка, ај, од нечега другог,
пораз и слине, балега и ругло,
срећа несрећи на веке слушкиња.

Празнина, тама, црвоток и гњилеж,
пропали дани књижени у празно,
брука и јади, и смрдиње разно,
кукање, цмиздрук, роптаји и цвилеж.

Узалуд беху дарови са неба,
музика душâ, тропари ангела,
залуд ти дадох задњу кору хлеба.

Пристигла стуха из доњих предела,
одгула своје надгробне хормоне
и оде у надаљ да још дубље тоне.

ОТЕЖАЛА РЕЧ

Полеће гавран, сенка му тешка,
чује се ропот заумног зверја,
ниси ли и ти жена ми грешка,
не видим кладу од твог иверја.

Попанула крв к'о после боја,
на рубу бола јавља се врисак,
ти си ми љута гуја с осоја
коју пропиње јутарњи писак.

Преостала реч пада с литице,
у киши с ветром вију лисице,
дуга се диже над хоризонтом,

полећеш и ти, ал' падаш потом,
и жив крајолик заљуља, стаде,
са врха стене камен отпаде.

ПАБИРЦИ

Без воље ми пишеш, тек мрвице то су,
ситан ивер, тричав, нема ту стабала,
тек опали листак кад такне по носу,
стидак на тањиру, празна чаша, мала.

Изостаје замах, проширени пасус,
нема надахнућа, тек грцања чичак,
говориш здрузгано, као да је лапсус,
као у патици кад жуља камичак.

А од риме ништа, ни трага, ни јâва,
утуљене речи, брзински бачене,
као да ти глава испод пања спава,

све сметлишне фразе фејзбуком арчене.
Нигде лирске речи са знацима срца,
само отпад, шљака што безнађе врца.

НЕЧИЈЕ ИМЕ

Ја видим да патиш, повери ми се,
зашто кријеш тугу, оплемени ме,
као грана ћутиш, речи ти висе,
опет скриваш тајну: нечије име.

Пролазе возови, јесењи је хлад,
ветрови доносе прво лишће, да,
негде у даљини човек чека сам,
у вагону никог, скраћен тутњи дан.

О, негдање грешке и лагања сва,
врдања без везе, затворени пут,
успомене горке, и сва надања.

Веровати сузама, ко то може још,
као камен падаш у стегнут ми скут,
нема друге – бацаш сећања у кош.

ГРАНИЦЕ

Изнад Фрушке горе облаци су живи,
комеша се небо, у ветру су шуме,
долази невреме, хоризонт се криви,
ко природу чита, и све друго уме.

Себичлуди, страсти, емоције чудне,
све то носи дане опасне и страдне,
због нарави гадне многе ноћи будне
оставише трага – због љубави јадне.

О, земаљски дани препуни таштине,
мрзовоље, бола, ватреног ината,
теците и даље до своје границе...

Била је то младост, целом веку плата
за оно што дође и остави трага,
морало је доћи, нек' иде доврага.

ЦРНО-БЕЛА

Опет ми крадеш слободу стечену,
опет убијаш безбрижасте снове,
опет ми тугу дајеш препечену,
опет ме с тобом вукодлаци лове.

Од новог дана одсецаш минуте,
од пола пута ђавли с тобом језде,
рођеној песми гасиш апсолуте,
са нових снова одваљујеш звезде.

Опет ми стижеш гола, црно-бела,
скрзана, бледа, а на нози левој,
опет си ми ти несрећу донела.

Рекао сам већ: долазити немој,
близина твоја прави чегрст већу,
лажеш као пас, ја да режим нећу.

АЛО... ТИ СИ

Не могу доћи, данас никако,
посао тражим, нисам ти рекла,
професор Случај жели, свакако,
помоћи да бих живот испекла.

Знадеш ли, бивши, свет је твој спушен,
и све ми твоје на пустош личи,
мишљење мењам, сад си урушен,
сада сам новој подложна причи.

Кад ми је добро, само се зида,
ал' тада рушим, демијург бивам,
краја ми нема, не, нисам гњида.

Од бивше среће опет се скривам,
таква сам, иста, живим са триком,
не могу бити одана ником.

ДАВНО А НЕДАВНО

Имаш ли можда кашичицу лека,
јако сам душу немиром отров'о,
ево ми опет стижеш издалека –
летиш ка челу к'о зрно оловно.

Имаш ли можда млевену кукуту,
разорни есенц из дивљег корена,
елем – и Сократ у црном тренутку
гуцнуо отров наискап, вољена.

О, реци једном да имаш све то,
једно и друго, или нешто треће,
ето изусти – па није ти свето,

видиш да немир и ка теби креће.
Изговори то – па да се све сруши,
ћутање жешће од кукуте гуши.

НАДИР

Надири, туго, надири,
тело се с душом мири,
јачају ме псалтири,
срца мога пастири,

Надири, патњо, надири,
ваљда ће да се смири
живи огањ што вири
из понора и – свири.

Мргудо моја, стижеш,
вена ти порезана,
лелеком ме сажижеш,

љубави развезана.
Пламте земни оквири,
надири, туго, надири!

У ОНА ВРЕМЕНА

МИНИНА ТАЈНА

Да, Мина Караџић волела је Бранка,
а и он је њојзи своје срце слао,
али између њих није никла травка
са цвећем у врту што би плода дао.

Има кад се љубав на више начина
омета на Земљи невидљивим путем,
кад двоје не могу од туђих зачина
и зависти густе да саставе усне.

Елем, да је могло, ту би нешто никло
(и даље земаљски пролазно, с мукама),
али ни то није. Пита ли се ико

зашто ли је Бранко умро на рукама
њене мајке Ане за коју се знало
да јој је до Бранка и те како стало.

ПОД ИСТИМ НЕБОМ

Ти си Ленка, а ја Ковиљчанин Лаза,
године и нису некаква препрека,
сви стижемо преко стаза и богаза
из овог ил' оног накривљеног века.

Данас компјутери и роботи гуде,
а ономад гусле и игре у колу,
но небо је исто, видим исте људе,
исте карактере у срећи и болу.

Те тако и ова земна заљубљеност
има исти отров или врсту грипа,
на лицу се види вражја изгубљеност,

искривљени осмех док те демон штипа.
Нема ту вечности – на старту се смакла,
нема рајског врта, има више пакла.

МУЗА

Паланачка Јулка
би Лазина жена,
а његова булка
Ленкица медена.

Да – земаљска муза
небеске милине
и потресних суза
љубавне силине.

Тако и ти имаш
надземаљска својства
када песму примаш,

па ми кажеш: Доста,
нећу такве среће,
има нешто веће!

ЗМАЈЕВА ДЕЦА

Има кад се живот потпуно окрене,
па после привида среће све напукне,
и то се расцепи и почне да вене,
умиру ти деца и жена устукне

у мрачају, сасвим – и нема их више.
Змајеви ћулићи: Тијана и Сава,
Југ и Мирко првак, о да кажем тише,
отишли су тамо где сунашце спава.

Остаде му само Смиљка, пета душа.
Змај усвоји јоште Марију и Анку,
пресели у Футог (и ту смрца куша),

умире и Смиљка, данак на уранку.
О животе вајни, у неправди чудо,
зар све тако мора, несрећно и худо?

КОЧИЋЕВА МИЛКА

А шта мислиш да си Кочићева Милка
па да ме надживиш чак педесет лета,
да ли би на столу стајала ти слика
мене из младости, из другогa света?

Да л' би као Милка целогa живота
после моје смрти била неударата?
Ах, булазним свашта, то се сâмо дода
маштарији кад јој отворе се врата.

Кочићева Милка није разумела
све до краја шта то њезин Петар пише,
можда зато није за њим брзо свела,

па остаде пола столећа да дише.
А ти немој ово узети за зло ми,
успомену на ме на троје поломи.

ЗАВРШНА ПЕСМА

НА ДУНАВУ

(Сонет продуженог трајања)

Изуваш се бела на трави крај реке,
чарапица зева са палца и пете,
женски вртлог бића с кога трнци лете,
лабућа рамена и врат страшћу прете.

Недра – мала гипка бурад у налету,
колена и бедра, и бутине клете,
у костиму, с пупком, о распусни свете,
да обришеш шминку узимаш салвету.

Флаша ти у руци наздравља животу
па се кокта слива низа вилин-гроце,
у здравој белини дајеш се клокоту.

Прабаба ти Сојка чувала је овце
и сушила хаље на глоговом плоту,
гле, њен ген те посла, даде ти прапорце

да зазвони сонет продужене риме,
да запевам, селе, кријући ти име.

НА ИСТОЈ СТЕНИ – ПРОМЕТЕЈ И СИРЕНА

Када је књига названа *Сонети о земаљској љубави*, аутоматски се у примисли развија контраст између љубави земаљске и небеске, а *сонет*, иницијално замишљен да пева о небеској – посредством земаљског лика који иде Богородици, у песмама првог великог сонетног песника у нашој свести – пева о земаљској љубави, али: да ли посредством оне на земљи *остварене*, или оне која *не може* да се оствари у овој димензији?

Песник са два ока види различитости које се склапају у једну исту слику, сучељавање свију супротности: у лепоти истовремено настајање и нестајање, у животу истовремено живовање и стишњавање, а пише о *тренутку* у ком су заувек спојени, и ту почиње надмашање свега што се мисли да се може очекивати од песника. Његово је певање увек ризик: да ли ће моћи да остане у границама формалне матрице и искористи све предности које носи сонет, и ипак га учини препознатљиво својим? Да ли ће моћи да оствари божански потенцијал сонета у говору о љубави која је такође са *овог* света, и да ли ће онда и сонет и овоземаљска љубав моћи да говоре о љубави оноземаљској, тако постајући оно једино видљиво којим долазимо до наслутљивог? И, на крају, да ли ће песник успети да оправда тек иницијално позивање на магијску формулу „Ње више нема – то је био звук“, која у нашем песништву призива песнике кушајући њихову лакокрилост истом онаком привлачношћу којом то чине наизглед једноставно настали десетерци Његошеви? Може ли

песник гледати погледима које су до нас донели песници ранијих струјања човека у постојању, и да поглед свој интегрише у све погледе раније (и обратно) – у мозаик наших покушаја приласка Истини?

Грујичић пише *суштинско*, пророчким гласом песника, настављајући се у уводној песми на Бранково „Ње више нема – то је био звук“: „нити се икад родила за мене“. Значи ли то да се за друге *јесте* родила? Је ли остала нерођена јер је без имена, јер јој се име *не може* дати? Је ли жена или је *поезија*, има ли кривца њеном нерођењу, и може ли се родити *и за кога*? Може ли је не бити, ако је није ни било, или је нестало привиђења Ње, које наговештава звук ограниченог трајања, појављивања које се не може наслутити, претпоставити или очекивати у конкретном тренутку?

Безимена је, несумњиво, морала да буде на почетку књиге: од ње се опрашта, како би се окренуло љубави земаљској, јер безимена се замишља, и одразе ње је неопходно оцртати да би се разумело свако тражење у просторима овостраним. А ко је Безимена, сва савршено дванаестерачка? Она, која је *нељубљена*, која је *матерња*, која је *туђа*, која је *пуштање у језик*? И зашто је се види управо на плажи, и управо као сирену?

Плажа је *гранични* простор, који је крунски за песништво, као и простори између сна и збиље, памети и лудила, између (раз)ума и срца, између трајног и крајног, првог и потоњег, простор песме који постаје трагичан када му се једном више не узмогне прићи. На том је простору и *она*, којој се песник не усуђује прићи, и која је *сирена*: песник остаје везан, јер постаје погубно пожелети прићи јој, таман и да не растрза морнара који није свој слух воском затопио (опчињава и то што је сире-

на усамљена, а код старих су песника оне вазда биле у јатима, као и то што песник овај простор назива *плажом*, а не *обалом*, сугеришући одомаћено присуство људи који су надомак не-савладивог простора, задовољни и ограниченом могућношћу присуства). А Грујичић је мудро пропустио да прође очекивани мотив песника као Одисеја, већ толико везиваног за сирене, и премешта га у фигуру Прометеја; јер – песник није лукавац који не бира средства, и није Одисеј који хоће само за себе да чује пев сирена, већ је правилно крштен Прометејем, који песму слуша и доноси другима као божански пламен, и плаћа цех боговима који га држе окованог крај певања сирене. Ипак, песма сирене не постоји само за њега – већ за песму чији се обриси могу пронаћи тек у сонетима који су написани.

Ипак, када престане говорити директно о Безименој, ко је онда песник у осталим циклусима? Престаје ли бити Прометеј, или остаје титан који, иако пуштен из ланаца Кавказа, хода слободан – али са Громовниковим прстеном у који је укован камен са његове стене, да га вечно сећа на то шта је његов задатак, да га трза (и) у сну да не одлута никада са трагова звука песме чије одјеке чује у свакодневици, у свим другим облицима (или, само *свим облицима*, јер Безимена је слутња нечега изнад ње, а друге су појавности слутња Безимене)?

У супротном, певање о земаљској љубави постаје само констатовање баналног, а не свакодневног или дневног, постојањем ограниченог на толико начина, постаје још једна књига песама, а не кулминаторијум песника који се остварио у сонету на толико начина, да сада још једном потврди како су практично све врсте стиха за њега игра, како је пролазно и овоземаљско свако пребрајање трохеја и дактила, који су само средство доласка до

оноземаљске, безимености смисла и свих наших жеља, и како је писање сваког сонета као ницање једне седе у коси вољене, како је записивање у сонету истовремено подсетник на свиле-ност и боју, и пролазност у чину сопствености. А *мора се* свести на меру сонета, како се не би пропало у „незаситу реч“ која на крају једе онога који је *је* гладан (циклуси „Морски таласи“ и „Обострано“).

Нијансирано је светло у ком постоје сонети о жени *сада*, претужан је мрак о жени из *прошлости* (без имена, што је сјајна игра – *вечна* овим именовањем добија једино могуће име које може да има, а *земаљска* *прошла* губи и оно једно које је добила), и подсећање на то да је садашње оно што је певано, а поезија оно што је вечно; вечним се пева оно што постоји, а вечно је немогуће опевати (оно се не рађа за нас, и делује вечито туђе).

Сећања на прошле љубави знају бити духовита у својој свакодневности, али не наднета само на младост као лудост, већ простор искушења која се не либе да се загледају у поно-ре страсти што обара човека на ниво псета и сеје у њему жељу да се никада не угаси макар сећање на импулс који од оваквог узбуђења долази. О сећањима конкретним, призорима са ста-рих фотографија или присећањима на прве сусрете и јављања, Грујичић пева у циклусу „Седам половина једнога сонета“, и представља свет искушеника љубави и свих њених обличја, док у циклусу који му контрастира, а посвећеном „Успомени без имена“ управо пева о немиру и растакању који доносе ис-кушења личности неспојивих осим у коби страсти. Ово су две „бијуће силе“ у песнику који од свих својих претходника можда највише и комуницира са Лазом Костићем и Бранком – са пр-вим где је кулминација драме, са другим где је еросни епилог – и њима Грујичић слика раскол у човеку који осећа љубав зе-маљску. Он се плете у плоти, он би да да даху души.

Мир, пак, субјекта (од изазова љубави земаљске, коју поима између демонског и анђеоског) који се осврће уназад и скупља снагу да буде само мирни гледалац, проналази „У оним временима“, где пева о и из позиције љубави које у нашој свести, у мањој или већој мери, имају култни статус: Мина Караџић и Бранко (и Ана Краус), Ленка и Лаза, Ружа и Змајова, Милка и Петар Кочић, пре финала („Завршна песма“) које је сажимање у лик осавремењене, у наш адет пренете девојке на студеницу или било које друге идеалне драге Бранкове (чак је Грујичић ословљава *селе*). Тако се затвара круг од ње, која је безимена, до оне која остаје безимена али није беспризорна или невидљива; она је резултат целокупног искуства земаљске љубави – проживљеног и преживљеног, и сазнатог и прочитаног.

На крају би се могло додати: како је лакореко Грујичићево кретање кроз стихове других песника. Они су – а колико тога још! – наши највећи кључеви да назремо оно што не умемо речима објаснити, и свако њихово познавање и сећање на њих заправо трајуће подсећање на то колико се пута мора прећи да се може доћи до сопственог погледа, и колико је у великој мери вероватно и лажна представа о непосредном додиру са Безименом – и свиме што она јесте – када се ради само о погледима који су усмерени онима што су нас волели довољно да не задрже, лукаво, само за себе ноте песме коју су (на)чули, и који су имали храбрости прометејске да запишу оно што је љубав земаљских према ономе што је вечито, и што је једино што показује нашу вредност у трајању које је мизерно наспрам свега из чега исходимо, и у шта увиремо.

Тиме нас *Сонети о земаљској љубави* „опомињу“: чему стремимо у ововремености; како да оним до чега овде достремимо

идемо даље – вечности и вечносном поимању вољења, са непрекинутим погледом у себе и Љубав која нам је једино дата да надрастемо све ограничености своје, а ван којих бисмо се расули у једном несонетном развучју свакодневља.

Растко Лончар

БИОГРАФИЈА АУТОРА

Ненад Грујичић рођен је 12. септембра 1954. године у Панчеву. У низу селидаба у Војводини, од своје друге до шесте године, рано детињство провео у Шајкашу. Повратком у родитељски завичај, основну и средњу школу завршио у Гомјеници и Приједору, где живи с породицом од 1960. до 1974. године. На Филозофском факултету у Новом Саду дипломирао на групи југословенска и општа књижевност.

Био је главни и одговорни уредник студентског књижевног листа *То јест* (1978–1980), затим уредник поезије у *Гласу омладине* (1980–1981). У Војној гимназији у Београду, као војник-професор, предавао књижевност (1981–1982). Био је председник Друштва књижевника Војводине (1993–1997). С Рашом Перићем и Јовицом Нешином, оснивач (1994) и, потом, председник савета *Међународног салона књига и Дана Лазе Костића* у Новом Саду (2000–2004). На челу Бранковог кола од 1983. године. Живи и ради у Новом Саду и Сремским Карловцима.

Песничке књиге

Матерњи језик, Књижевна омладина Србије, Београд, 1978; *Линије на длану*, Просвета, Београд, 1980; *Врвеж*, Матица српска, Нови Сад, 1985; *Царска намигуша*, БИГЗ, Београд, 1990; *Јадац*, Српска књижевна задруга, Београд, 1993; *Пуста срећа*, Просвета, Београд, 1994, 1995. и 1996; *Матерњи језик и песме при руци*; Књижевна омладина Србије, Београд, 1995; *Limba maternă și poezii la-ndetâpă*, Еуропоинт, Букурешт, 1996; *Лог*, Време књиге, Београд, 1995; *Цваст*, Просвета, Београд, 1996. и 1997; *Сновиле*,

Глас српски, Бања Лука, 1998; *Жива душа*, Просвета, Београд, 1999; *Шајкашки сонети*, Прометеј, Нови Сад, 2008; *Светлица*, Просвета, Београд, 2015; *Маца на вратаница* (песме за децу), Бранково коло, Сремски Карловци, 2015; *Матерњи језик* (четврто допуњено издање), Посвета, Београд, 2018; *Песме о младости*, Бранково коло, Сремски Карловци, 2019; *Сремскокарловачке терцине*, Бранково коло, Сремски Карловци, 2020; *Лија пандемија* (песме за децу), Институт за дењу књижевност, Београд, 2023; *Козаро, сејо и прамајко* (Речитатив о геноциду, заборау и слободи), Бесједа, Бањалука, 2024.

Књиге изабраних песама

Чистац, Просвета, Београд, 1997; *И отац и мати*, Матица српска, Нови Сад, 2002; *Млеч*, Глас српски, Бања Лука, 2004; *Светлост и звуци*, Српска књижевна задруга, Београд, 2005; *Дарови*, Орфеус, Нови Сад, 2009; *Вијадукт* (поеме), Прометеј, Нови Сад, 2011; *Неко ми узе реч* (*Некој ми го зеде зборот*), Арка, Смедерево и Матица македонска, Скопје, 2014; *Надисати се душе* (духовна поезија), Српски културни центар, Модрича, 2016.

Остала дела

Читај Тракла (драма), Радио Нови Сад, 1983; *Бранко* (монографија о животу Бранка Радичевића),

Књижевна заједница Новог Сада, 1984, 1985. и Завод за уџбенике и наставна средства, Београд, 1990, 1991, 1992, 1995; *Прокрстовна постеља* (есеји и критике), Стражилово, Нови Сад, 1988; *Ојкача* (антологија), Књижевна заједница Новог Сада, 1988.

и Дневник, Нови Сад, 1992. Задужбина Петар Кочић, Бања Лука – Београд, 2002, Музеј Козаре, Приједор, 2004, Верзал, Нови Сад, 2005; *Аух, што живот ушима стриже* (алманах поезије), Стражилово, Нови Сад, 1990; *Плес у негвама* (есеји и критике), Просвета, Београд, 1998; *Полемике и одушици*, Ослобођење, Источно Сарајево, 2004; *Приче из потаје*, Прометеј, Нови Сад, 2007; *Мужа душа* (роман), Прометеј, Нови Сад, 2009; *Приче за романе*, Културни центар Новог Сада, 2012; *Антологија српске поезије (1847-2000)*, Бранково коло, Сремски Карловци, 2012. и 2013; *Да доплетем венац започети* (панорама поезије); Бранково коло, Сремски Карловци, 2013. *Руку на срце* (полемике, есеји, записи и путописи); Службени гласник, Београд 2014; *Прогнани Орфеји* (антологија српске избегличке поезије), Бранково коло, Сремски Карловци, 2015; *Од нечега се мора живети* (драма), Књижевни преглед, Београд, 2016; *Пјевај, ори, прозоре отвори* (антологија крајишких ојкача), Радио-телевизија Србије и Бранково коло, 2017; *Цветник песама (о) Бранку Ао, данче, ала си ми бео*, Бранково коло, Сремски Карловци – Нови Сад, 2024; *Коло, коло, наоколо* (Појаве и портрети), Бранково коло, Сремски Карловци – Нови Сад, 2024; *Коло, коло, наоколо* (Стражиловски временшлов: трагови и сећања, цртице и коментари), Бранково коло, Сремски Карловци – Нови Сад, 2024; *Зборник Живот песничког дела Бранка Радичевића* (приредили Ненад Грујичић и Растко Лончар), Бранково коло, Сремски Карловци – Нови Сад, 2024; *Беседарник Свечане речи - Беседе на Бранковом колу* (приредили Ненад Грујичић и Растко Лончар), Бранково коло, Сремски Карловци – Нови Сад, 2024.

Ненад Грујичић аутор је уметничко-документарне емисије *Трагом Бранка Радичевића* (ТВ Нови Сад, 1986), а у серијалу *Песничке ведрине* (ТВ Београд, 1998) урађена је емисија *Тајни дах* посвећена Грујичићевом песништву. У оквиру серијала *Реч и дело* (ТВ Нови Сад, 1999), урађена је уметничка емисија посвећена Ненаду Грујичићу. Поводом књиге *Шајкашки сонети* (РТВ, 2008), снимљена је документарно-уметничка емисија *Шајкашке милоште*, посвећена најранијем песниковом детињству. У серијалу *Споменици Војводине*, аутор је документарно-уметничке емисије *Бранков гроб на Стражилову* (РТВ, 2011). У серијалу РТВ, *Кроз одшкринута врата књижевне радионице*, 2011. године урађена документарно-уметничка емисија *Мени свака реч је невина првина*, у којој су, по концепту серије, представљени стваралаштво и живот оца-песника и кћерке-глумице Милице Грујичић. РТВ је снимила специјалну емисију *Антологије: некад и сад*, посвећену Грујичићевој *Антологији српске поезије (1847-2000)*.

Аутор је телевизијских документарно-уметничких емисија: *Ојкача – вековна песма Поткозарја*, (ТВ Нови Сад, 1990), *Ојкача – љута милошта крајишка* (РТРС, 2003), *Ојкача – и отац и мати* (РТРС, 2003) и *Ојкача – лирска позлата крајишке душе* (ТВ Нови Сад, 2004). Заслугом Ненада Грујичића, 2013. године, ојкача је званично уписана у први *Регистар нематеријалног културног наслеђа Србије*.

Посебна издања:

Милош Јевтић објавио књигу разговора *Живи звуци Ненада Грујичића*, колекција *Одговори*, Београдска књига, Београд, 2008; затим, објављен је зборник радова са Округлог стола *Стваралаштво Ненада Грујичића* (приредио Растко Лончар), Бранково коло, Сремски Карловци – Нови Сад, 2023.

Песме Ненада Грујичића превођене су на руски, енглески, немачки, француски, италијански, шпански, јерменски, пољски, грузијски, арапски, румунски, шведски, чешки, словачки, украјински, мађарски, македонски, русински и словеначки језик.

Награде и признања:

Бранкова награда Матице српске (Нови Сад, 1978), за есеј – семинарски рад „Јавна птица Милана Дединца“; *Печат вароши сремскокарловачке* (Стражилово, 1979), за поезију објављену у „Гласу омладине“; „Ово је била њихова година“ (1979), у листу *Политика*, Ненад Грујичић је изабран за најуспешнијег младог песника заједно са младим ствараоцима из целе Југославије, међу којима су били и режисер Емир Кустурица, сликар Стане Јагодич, пијанисткиња Наташа Вељковић, глумица Мерима Исаковић, социолог Тодор Куљић, архитекта Дејан Ђићевић и драмски уметник Диме Илиевски; *Дневникова награда* (Нови Сад, 1982), за причу „Живе болести“; *Стражилово* (Ириг, 1988), за књигу огледа, есеја и критика „Прокрустова постеља“; *Кондир Косовке девојке* (Грачаница, 1990), за књигу песама „Царска намигуша“; *Прва награда на Смотри југословенског радија у Охриду* (1991), за емисију „Од бећарца до ојкаче“; *Грб Сремских Карловаца* (1992), за књижевни опус и успешно вођење Бранковога кола; *Златна значка Културно-просвјетне заједнице Србије* (1993), „за несебичан, предан и дуготрајан рад и стваралачки допринос у ширењу културе“; *Милан Ракић* (Београд, 1994), награда за књигу године – „Пуста срећа“; *Кочићево перо* (Бања Лука, 1995), за књигу сонета „Лог“; *Лазар Вучковић* (Приштина, 1996), за песме (из књиге „Цваст“) у часопису *Стремљења*; *Шушњар* (Оштра Лука – Сански Мост, 2002), за књигу изабраних песа-

ма „И отац и мати“; *Вукова награда* (Београд, 2003); за резултате и мисију Бранковога кола; *Скендер Куленовић* (Козара – Приједор, 2005); за књигу изабраних песама „Светлост и звуци“; *Павле Марковић Адамов* (Сремски Карловци, 2009), за укупно књижевно дело и вођење Бранковога кола; *Пјесма над пјесмама* (Мркоњић Град, 2010); (за љубавну поезију и сонетне венце посвећене Марији Балковој); *Повеља Српског филозофског друштва* (Београд, 2013); „за постојану и успешну сарадњу на одржавању регионалних филозофских скупова“); *Браћа Мицић* (Београд, 2014), за песнички опус и књигу полемика и есеја „Руку на срце“; *Награда интернационалне академије Иво Андрић* (Београд, 2015), за живото дело и антологију српске избегличке поезије „Прогнани Орфеји“; *Гајков пјеснички шешир* (Модрича, 2016), за књигу песама „Светлица“; *Међународна награда „Златни прстен“* (Скопје, 2016), за укупни књижевни опус; *Сава Мркаљ* (Београд, 2017), за антологије „Прогнани Орфеји“ и „Пјевај, ори, прозоре отвори“; *Пелагићев рунолиост* (Бања Лука, 2018), за укупни стваралачки опус; *Повеља Града Сремских Карловаца*, за „изузетне резултате у култури и дугогодишњу афирмацију Сремских Карловаца“; *Златни Орфеј* (Јагодина, 2020) „за свевремени печат и трајно присуство у српској културној баштини; *Кочићева награда Града Бањалука* (2020) за укупно књижевно дело; *Велика Базјашка повеља* (Румунија, 2021), „за књижевно дело којим је допринео богаћењу српске културе и очувању српског националног бића и промовисању српско-румунских културних и књижевних односа“.

САДРЖАЈ

УВОДНА БЕЛЕШКА (Н. Грујић) / 5

УВОДНА ПЕСМА

БЕЗИМЕНА / 11

МОРСКИ ТАЛАСИ

СИРЕНА / 15

БЕЗИМЕНА С КЊИГОМ / 16

БЕДЕМ / 17

ЕХО / 18

СТЕЊЕ И КАМЕЊЕ / 19

ИСПОВЕСТ БЕЗИМЕНЕ / 20

ТУЂА / 21

ТАЛАС / 22

НА КАМЕНИМ ВРАТИМА / 23

ОБОСТРАНО

СТАРИШ ЛИ? / 27

ЦВАТ / 28

ОБОСТРАНО / 29

НЕВРЕМЕ / 30

СУКЊА / 31

СЕДАМ ПОЛОВИНА ЈЕДНОГА СОНЕТА

САЊАРИЈА / 35

КАО РУКОМ ОДНЕСЕНО / 36

СЕДАМ ПОЛОВИНА ЈЕДНОГА СОНЕТА / 37

СЕДА ДЛАКА / 38

ЉУБАВ, ПО НЕКОЈИ ПУТ / 39

ДВЕ ФОТОГРАФИЈЕ С ПЛАНИНЕ / 40
БЛИЗАНЦИ / 41
НА АНДРИЋЕВОЈ ЋУПРИЈИ / 42
НА ОГЊЕНУ МАРИЈУ / 43
БОЖЕ ЈЕДИНИ, ВЕЛИКИ ЛИ СИ / 44
МИМИКРИЈА / 45
ПОРТРЕТ / 46
ЗРИКАВЕ ОЧИ / 47
У ЗЕЛЕНОЈ ХАЉИНИ / 48
ДНЕВНИ САН / 49
СА ЈЕДНЕ СТАЗЕ / 50
ЦАРЕВЕ ВОДЕ / 51
НА ПРВИ ПОГЛЕД / 52
УСПОМЕНА ИЗ ДАВНИНА / 53
ТРЕНУЦИ / 54
НА НЕДРИМА / 55
СВЕТЛОСТ И ТАМА / 56
ЉУДСКА ЉУСКА / 57
ТИЦА / 58

УСПОМЕНИ БЕЗ ИМЕНА

СЕНКЕ / 61
МЕТАМОРФОЗА / 62
ЦРНА РУПА / 63
СЕЋАЊЕ / 64
ЦРНИ СОНЕТ / 65
ОТЕЖАЛА РЕЧ / 66
ПАБИРЦИ / 67
НЕЧИЈЕ ИМЕ / 68
ГРАНИЦЕ / 69
ЦРНО-БЕЛА / 70
АЛО... ТИ СИ / 71
ДАВНО А НЕДАВНО / 72
НАДИР / 73

У ОНА ВРЕМЕНА

МИНИНА ТАЈНА / 77

ПОД ИСТИМ НЕБОМ / 78

МУЗА / 79

ЗМАЈЕВА ДЕЦА / 80

КОЧИЋЕВА МИЛКА / 81

ЗАВРШНА ПЕСМА

НА ДУНАВУ / 85

НА ИСТОЈ СТЕНИ - ПРОМЕТЕЈ И СИРЕНА (Р. Лончар) / 87

БИОГРАФИЈА АУТОРА / 93

Едиција
САВРЕМЕНА ПОЕЗИЈА

Ненад Грујичић
СОНЕТИ О ЗЕМАЉСКОЈ ЉУБАВИ

Уредник и рецензент
Растко Лончар

Лектура
Нада Урошевић

Коректура
Миленa Борић

Штампа
Бирограф, Земун

Тираж
500

Издавач
БРАНКОВО КОЛО
Сремски Карловци — Нови Сад
е-пошта: kolobrankovo@gmail.com
www.brankovokolo.org

CIP - Каталогизација у публикацији
Библиотеке Матице српске, Нови Сад

821.163.41-1

ГРУЈИЧИЋ, Ненад, 1954-

Сонети о земаљској љубави / Ненад Грујичић. - Сремски
Карловци ; Нови Сад : Бранково коло, 2024 (Земун :
Бирограф). - 98 стр. ; 18 см. - (Едиција Савремена поезија)

Тираж 500. - Биографија аутора: стр. 93-98.

ISBN 978-86-80036-52-6

COBISS.SR-ID 151241481